

PROKURATUUR

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Märke tehtud: 19.11.2024

Kehtib kuni: 19.11.2099

Alus: AvTS § 35 lg 1 p 1, 12

Teabevaldaja: PROKURATUUR

Kriminaalmenetluse lõpetamise põhistatud määrus

Koostamise kuupäev ja koht: 19.11.2024, Tallinn
Koostaja ametinimetus ja nimi: abiprokurör Anna-Maria Rahamägi
Ametiasutuse nimi: Majandus- ja Korruptsioonikuritegude ringkonnaprokuratuur
Kriminaalasja number: 22730000190
Kuriteo kvalifikatsioon: KarS § 381¹ lg 2
Kahtlustatava nimi: XXX (ik XXX)

Kriminaalasjas nr 22730000190 esitati XXX 07.03.2024 KarS § 381¹ lg 2 järgi kvalifitseeritava kuriteo s.o raamatupidamise kohustuse rikkumises kui kohus on välja kuulutanud raamatupidamiskohustuslase pankroti, mis seisnes selles, et tema olles alates 06.07.2015 kuni käesoleva ajani ÄS § 180 lg 1 kohaselt XXX (rg-kood XXX; pankrotis 29.11.2021) esindava ja juhtiva organi ainuliige, rikkus teadvalt raamatupidamise seadusest ja heast raamatupidamise tavast tulenevaid nõudeid ning varjas teadvalt raamatupidamisdokumente, mille tagajärjel on oluliselt raskendatud ülevaate saamine XXX varalisest seisundist ja nimelt:

XXX olles XXX juhatuse liige ning kohustatud korraldama XXX raamatupidamist ja finantsaruandlust, rikkus teadvalt RPS § 2 ja 4 sätestatud, mille kohaselt ta oli kohustatud korraldama raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava informatsiooni saamine XXX finantsseisundist, finantstulemusest ja rahavoogudest; dokumenteerima kõiki oma majandustehinguid; kirjendama algdokumentide või nende põhjal koostatud koondokumentide alusel kõiki oma majandustehinguid raamatupidamisregistrites; koostama ja esitama majandusaastaruande ning muud finantsaruanded raamatupidamise seaduses sätestatud korras; säilitama raamatupidamise dokumente.

Seega jättis XXX XXX juhatuse liikmena alates 2019. a. algusest dokumenteerimata äriühingu majandustehingud ning need kirjendamata raamatupidamisregistrites. XXX kujundas olukorra, kus XXX raamatupidamine ei vastanud raamatupidamise seaduse nõuetele. RPS § 6 lg 2 tulenevalt on raamatupidamiskohuslane kohustatud kõiki majandustehinguid dokumenteerima ning kirjendama raamatupidamisregistrites mõistliku aja jooksul pärast majandustehingu toimumist selliselt, et oleks tagatud õigusaktidega ettenähtud aruannete tähtaegne esitamine. Samuti peab raamatupidamiskohuslane koostama iga aasta kohta majandusaasta aruande (ÄS § 179 lg 1, RPS § 4 p 4 ja § 14). Majandusaasta kestab üldjuhul 12 kuud (RPS § 13) ning aruanne tuleb äriregistrile esitada kuue kuu jooksul arvates majandusaasta lõppemisest (ÄS § 179 lg 4). Kuna äriregistri andmetel algas XXX majandusaasta 01.01 ja lõppes 31.12, pidi XXX korraldama XXX majandusaasta aruannete esitamise igale ettevõtte majandusaastale järgnenud aasta 30. juuniks. Viimane XXX majandusaasta aruanne on esitatud äriregistrile 07.11.2019. a. perioodi 01.01.2018. a. kuni 31.12.2018. a. kohta. Alates 2019. aastast ei ole aastaaruandeid koostatud ega äriregistrile esitatud ehk esitamata on jäänud majandusaasta aruanded 2019-2021 aastate kohta.

XXX 2019-2021 aastate majandusaasta aruannete esitamata jätmisega rikkus XXX oma ÄS § 183 ja § 187 lg 1 tulenevaid kohustusi ning RPS tulenevaid raamatupidamise korraldamise nõudeid, millega raskendas oluliselt XXX kui raamatupidamiskohustuslaste varalisest seisundist ülevaate saamist.

Samuti, 15.10.2021 Harju Maakohtu määrusega (tsiviilasi nr 2-21-13904) nimetati ajutiseks pankrotihalduriks vandeadvokaat Maire Arm. 26.10.2021 ja 08.04.2022 esitas haldur Maire Arm XXX nõuded XXX dokumentatsiooni ja informatsiooni esitamiseks.

29.11.2021 kuulutas Harju Maakohus välja XXX (rg-kood XXX) pankroti. Kohtumääruses on juhatuse liiget XXX kohustatud esitama pankrotihaldurile Maire Armile raamatupidamisdokumendid.

XXX ei ole tänaseni vaatamata halduri nõudmistele esitanud haldurile andmeid XXX maksejõuetuse tekkimise aja ja põhjuste kohta; vara ja kohustuste nimekirju; andmeid raamatupidamise korraldamise kohta; bilansse ja kasumiaruandeid; pearaamatu väljavõtteid; infot äriühingute tehingute kohta põhivaraga ja muude suuremate tehingute kohta; kassa dokumente; andmeid debitoorsete nõuete, töötajate ja teistele isikutele kuuluva vara jms kohta.

Tulenevalt eelnevast on XXX juhatuse liige XXX ebaseaduslikult varjanud halduri eest raamatupidamisdokumente, mille tulemusena on halduril olnud oluliselt raskendatud ülevaate saamine osaühingu varalisest seisundist.

Oma sellise tegevusega pani XXX toime teadvalt raamatupidamisdokumentide ebaseadusliku varjamise ning raamatupidamise korraldamise nõuete teadva rikkumise, kui sellega oli oluliselt raskendatud ülevaate saamine pankrotis oleva raamatupidamiskohuslase varalisest seisundist, so KarS § 381¹ lg 2 järgi kvalifitseeritava kuriteo.

22.10.2024 lõpetas prokuratuur käesoleva kriminaalmenetluse osaliselt s.o XXX suhtes KarS § 381¹ lg 2 kahtlustuses (dokumentide ebaseaduslik varjamine). Menetlusse jäi KarS § 381¹ lg 2 järgi (raamatupidamise korraldamise nõuete teadev rikkumine).

Prokurör, olles tutvunud kriminaalasjas kogutud tõenditega, on seisukohal, et XXX esitatud kahtlustus on põhjendatud. Kriminaalasjas kogutud tõendid annavad aluse esitada isikule süüdistus KarS § 381¹ lg 2 (raamatupidamise korraldamise nõuete teadev rikkumine) järgi kvalifitseeritava kuriteo toimepanemises.

Samas näeb kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 202 lg 1 ette, et kui kriminaalmenetluse ese on teise astme kuritegu ja selles kahtlustatava isiku süü ei ole suur ning ta on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja tasunud kriminaalmenetluse kulud või võtnud endale kohustuse tasuda kulud ning kui kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi, võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul taotleda, et kohus kriminaalmenetluse otstarbekuse kaalutlustel lõpetaks. KrMS § 202 lg 7 sätestab, et kui kriminaalmenetluse esemeks on teise astme kuritegu, mille eest karistusseadustiku eriosa ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse, võib nimetatud paragrahvi lg-tes 1 ja 2 sätestatud alustel kriminaalmenetluse lõpetada prokuratuur.

Eeltoodu tähendab, et seadusandja on jätnud võimaluse kohaldada õigusrikkuja osas teatud juhtudel ka oportuuniteediprintsiipi. See võimaldab isiku suhtes kriminaalmenetluse lõpetamist eeldusel, et isiku huvid ja avalik huvi on omavahel tasakaalus ning kriminaalrepressiooni kohaldamine ei ole tingimata vajalik. Oportuuniteediprintsiip on viidud seadusesse sisse paljuski eesmärgiga hoida kokku alati piiratud menetluslikku ressursi, mille tingimustes ei suuda riik võrdset tähelepanu pöörata

kõigile toimepandavatele õiguserikkumistele. Seetõttu tuleks menetlusökonomika põhimõttest tulenevalt kasutada menetluslikke ressursse võimalikult ratsionaalselt ja tagada seeläbi õigushüvede võimalikult ulatuslik kaitse.

Käesoleval juhul leiab prokurör, et kriminaalasja asjaolusid arvestades esinevad XXX puhul eeldused kriminaalasja lõpetamiseks KrMS § 202 alusel. Oma seisukohta põhjendab prokurör järgnevalt.

KrMS § 202 lg-st 1 tulenevalt on oportuuniteediprintsiibi kohaldamise esimeseks eelduseks asjaolu, et kriminaalmenetluse esemeks on teise astme kuritegu. KarS § 4 lg 3 kohaselt on teise astme kuritegu süütegu, mille eest on nimetatud seadustikus karistusena ette nähtud tähtajaline vangistus kuni viis aastat või rahaline karistus. Käesolevas kriminaalasjas on XXX etteheidetav tegu kvalifitseeritav KarS § 381¹ lg 2 järgi, mille eest on karistusena ette nähtud rahaline karistus või kuni kolmeaastane vangistus. Seega on tegu teise astme kuriteoga, mille toimepanemise eest ei ole nähtud ette vangistuse alammäära. Järelikult võib antud juhul kriminaalasjas menetluse lõpetada prokuratuur.

Samuti tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise eeldusena KrMS § 202 lg-st 1 tulenevalt tuvastada, et isiku süü ei ole suur. KrMS § 202 lg 1 raames mõeldakse isiku teosüüd karistusseadustiku mõttes, s.o vaadatakse üksnes konkreetset kuritegu, mitte isikut või tema varasemat käitumist ning erinevaid preventsiioone. Seega, süü suuruse hindamisel võetakse aluseks KarS-is toodud põhimõtted, eelkõige §-s 57 sätestatu. Arvestatakse isiku panust kuriteo toimepanemisel, tahtluse või ettevaatamatuse astet, tekitatud kahju liiki ja suurust, isiku vanust ja arusaamisvõimet ning seadusandja sätestatud karistusraame.

Kuriteoga ei ole põhjustatud rasket tagajärge, väiksemale süüle viitab ka toimepandud teise astme kuriteo eest ette nähtud sanktsioonimäär. XXX on talle inkrimineeritava kuriteo toimepanemist tunnistanud ning andnud selgitusi, et ta ei olnud suuteline füüsilistel ja vaimsetel põhjustel majandusaasta aruandeid koostama. Varasemalt ostis ta raamatupidamise teenust sisse XXX, kuid teenus osutus kalliks, mistõttu tõi ta raamatupidamise sealt 2019. aastal ära. Seoses terviseprobleemidega viibis ta tihti välismaal. Lisaks on XXX avaldanud kahetsust.

Eeltoodut arvesse võttes on prokurör seisukohal, et XXX süü ei ole suur. Rõhutada tuleb, et KrMS § 202 alusel kriminaalmenetluse lõpetamine saab toimuda ainult kahtlustatava nõusolekul, mis tähendab ühtlasi, et isik loobub talle inkrimineeritud kuriteos kohtulahendi taotlemisest, seega ka enda võimalikust õigeksmõistmisest. Karistusõiguslikud sanktsioonid peavad säilitama oma *ultima ratio* iseloomu ehk jääma isiku käitumise suunamisel riigi viimaseks vahendiks.

Kriminaalmenetluse lõpetamiseks KrMS § 202 alusel on vajalik tuvastada ka avaliku menetlushuvi puudumine. Praktikast lähtuvalt hinnatakse nimetatud kriteeriumi täidetust läbi eri- ja üldpreventiivsete kaalutluste.

Niisiis, käesoleval juhul tuleb ühelt poolt arvestada, et tegu, milles XXX kahtlustatakse, on seadusandja poolt kehtestatud sanktsioonimäärast lähtuvalt käsitletav keskmisest kergema teise astme kuriteona. Samuti tuleb ka arvestada, et XXX ei ole kriminaalkorras karistatud ning temal puuduvad ka kehtivad väärtekaristused, tema suhtes ei ole viimase kahe aasta jooksul oportuuniteediprintsiipi kohaldades kriminaalmenetlusi lõpetatud ning tema suhtes ei menetleta praegusel ajal muid kriminaalasju. Lisaks ei ole XXX näol tegemist ametilt erilist usaldusväärsust eeldava isikuga. Seega ei esine eripreventiivseid kaalutlusi, mis tingiksid vajaduse isiku karistamise järele. Lisaks ei ole võimalik möönda, et XXX elatuks kuritegude toimepanemisest. Puudub alus arvata, et XXX jätkab

kuritegude toimepanemist.

Samuti annavad prokuröri hinnangul kriminaalmenetlusele allutamise fakt, sellest tingitud vajadus osaleda kahtlustatavana menetlustoimingutel avalikkusele piisavalt mõjusa signaali, et sellistele rikkumistele järgneb riigi reaktsioon isikute põhivabadusi enim piiravate vahendite ehk kriminaalmenetluse näol. Seega on XXX puhul üldpreventsiooni eesmärkide saavutamine tagatud piisaval määral.

Puutuvalt menetluse lõpetamisel KrMS § 202 alusel XXX kohustuse määramisse, märgib prokurör, et XXX ei ole oma tervisliku seisundi tõttu võimeline tegema üldkasulikke tööd. XXX töötab minimaalse koormusega ning tema igakuine sissetulek ei võimalda täita temale rahalise kohustuse määramist. Lisaks on XXX suhtes käimas mitmeid täitemenetlusi, millede kohaselt on tema vastu nõudeid üle 80 000 euro. Seega rahalise kohustuse määramine ei täidaks oma eesmärki, kuivõrd isikul puudub võimalus seda täita – XXX toetab majanduslikult tema pere.

XXX (pankrotis) tekkinud menetluskulud summas xxx eurot on jäetud Tallinna Ringkonnakohtu 21.10.2022 määrusega riigi kanda KrMS § 187 lg 1 alusel, muud menetluskulud antud asjas puuduvad.

Kokkuvõtvalt on käesoleval ajal mõistlik jätta kahtlustatavale XXX kohustused määramata. Menetleja on kahtlustatavale selgitanud, millised võivad olla tema poolt toime pandud kuritegude tagajärjed ning selgitanud, et käesoleva kriminaalasja lõpetamise otsus saab olema temale võimalus käituda edaspidi seaduskuulekalt – kui ta jätkab kuritegude toimepanemist, siis järgmisel korral võidakse määrata talle kriminaalkaristus. Kahtlustatav on sellest aru saanud ning kahetseb oma tegu siiralt. Prokuröri hinnangul ei ole vajalik kahtlustatava avalik süüdimõistmine kohtuistungil, kuivõrd kahtlustatava käitumist on võimalik mõjutada kriminaalasja lõpetamisega.

Kõiki ülaltoodud asjaolusid kogumis hinnates on prokurör seisukohal, et käesolevas asjas on kahtlustatava suhtes kriminaalmenetluse jätkamiseks vajalik avalik menetlushuvi ära langenud. Esinevad KrMS §-s 202 sätestatud alused kriminaalmenetluse lõpetamiseks ning kahtlustatavat on võimalik suunata seaduskuulekusele ja saavutada üld- ja eripreventsiooni eesmärged muul viisil kui kriminaalkorras karistamisega.

Juhindudes KrMS §-dest 202 lg 7 ja 206, abiprokurör

m ä ä r a s :

1. Lõpetada kriminaalasjas nr 22730000190 menetlus.
2. Määratud kohustuse liik ja tähtaeg: kohustusi ei määrata.
3. KrMS 4. peatükis loetletud tõkendite ja muude kriminaalmenetluse tagamise vahendite tühistamine: tõkendit ei kohaldata.
4. Asitõendid või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvad objektid: puuduvad.
5. KrMS § 206 lõike 2¹ alusel teavitada kriminaalmenetluse lõpetamisest Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti ja kustutada ABIS-st ja RSBR-st järgmised andmed: andmeid ei kogutud.
6. Kriminaalmenetluse kulud: XXX (pankrotis) tekkinud menetluskulud summas xxx eurot on jäetud Tallinna Ringkonnakohtu 21.10.2022 määrusega riigi kanda KrMS § 187 lg 1 alusel.
7. Vastavalt KrMS § 206 lõikele 2 tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia viivitamata saata: kuriteoteate esitanud isikule XXX (pankrotis, rg-kood 12225193) esindajale pankrotihaldurile Maire Arm ja kahtlustatavale XXX.

8. Põhistatud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul on kannatanul õigus KrMS § 207 lõike 3 alusel esitada kaebus Riigiprokuratuurile, mille asukoht on Wismari 7, Tallinn 15188.
9. Kannatanul on õigus vastavalt KrMS § 206 lõikele 3 tutvuda kriminaaltoimikuga kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul menetluse lõpetanud prokuratuuris. Kui füüsilisest isikust kannatanu ei valda eesti keelt, võib ta kümne päeva jooksul taotleda kriminaalmenetluse lõpetamise määruse sisust arusaamiseks selle teksti tõlkimist emakeelde või keelde, mida ta valdab.
10. Kui isiku suhtes lõpetatakse kriminaalmenetlus KrMS § 199 lõike 1 punkti 1, 2 või 5 alusel, võib ta vastavalt süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse (edaspidi SKHS) § 14 lõigetele 2 ja 3 esitada menetluse lõpetanud prokuratuurile taotluse kahju hüvitamiseks kuue kuu jooksul arvates päevast, kui ta sai teada või pidi teada saada prokuratuuri või uurimisasutuse määrusest, mille alusel tekkis õigus nõuda kahju hüvitamist. Isikul on õigus nõuda kahju hüvitamist, kui kahju on tekitatud SKHS § 5 lõike 1 punktides 1-6 (vahistamisega; kahtlustatavana kinnipidamisega; elukohast lahkumise keeluga; ametist kõrvaldamisega; vara arestimise või äravõtmisega; ebamõistliku menetlusajaga) või § 6 lõikes 1 (teistmise tõttu uuendatud kriminaalasja uue arutamise tulemusel mõistetakse isikule varasemaga võrreldes kergem karistus, isik mõistetakse õigeks või isiku suhtes lõpetatakse kriminaalmenetlus KrMS § 199 lõike 1 punkti 1, 2 või 5 kohaselt) sätestatud alustel. Taotluses tuleb välja tuua kõik SKHS § 12 punktides 1-10 märgitud asjaolud (vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/SKHS>).

(allkirjastatud digitaalselt)

Anna-Maria Rahamägi

Olen kätte saanud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia, olen kriminaalmenetluse lõpetamisega nõus.

(allkirjastatud digitaalselt)

XXX